

UTENRIKSDEBATTEN

Stortinget
16. juni 1986

Med forbehold om endringer

SPERRET til innlegget er
holdt.

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Regjeringen legger stor vekt på at Norge fører en utenriks- og sikkerhetspolitikk som har bred oppslutning i Stortinget og i det norske folk. Det er vårt inntrykk, ut fra debatten og av regjeringserklæringen og utviklingen så langt, at det er et godt grunnlag for å kunne sikre en slik viktig målsetting.

Utenriksministerens redegjørelse, kommentarene til den og debatten her idag har også underbygget den oppfatning at Regjeringen kan regne med bred oppslutning om sin utenrikspolitikk.

I Regjeringserklæringen slår vi fast at vi vil føre videre hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Bl.a. innebærer dette:

- At det vil bli lagt vekt på de retningslinjer som er trukket opp i den felles innstilling S.nr.225(1983-84) om sikkerhet og nedrustning.
- At Regjeringen vil bygge på samarbeidet i NATO og solidariteten mellom Vest-Europa og Nord-Amerika.
- At vi vil arbeide for at prinsippet om sikkerhet i fellesskap får sine gjennomslag i Øst/Vest-forholdet.
- At vi vil arbeide aktivt for avspenning og nedrustning og for et bredest mulig samarbeid over Øst/Vest-skiilet i Europa.

Utenriksministeren har i sin redegjørelse, lagt vekt på den vide internasjonale rammen for norsk utenrikspolitikk, som har lange tradisjoner i vårt land. Denne lange linjen kombinerer våre egne nasjonale interesser som et lite land, med behov for fastlagte spilleregler og et troverdig internasjonalt samarbeidssystem, med våre politiske mål om en tryggere og mer rettferdig verden.

Og her mangler det mye. Vi står overfor et fortsatt og omfattende rustningskappløp, en stigende fattigdomskløft og vi står overfor miljøtrusler som truer vårt livsgrunnlag.

Mens behovet for et bredt multilateralt samarbeid er økende, opplever vi at slike institusjoner settes under press fra flere hold.

De tendenser vi har sett til at verdens økonomiske giganter reduserer sitt multilaterale engasjement og i større grad forbeholder viktige avgjørelser til en stadig mindre krets av land, innebærer en utvikling som Regjeringen vil advare imot. Det er ingen vei utenom et bredt samarbeid for å komme ut av den onde sirkel der utviklingslandenes gjeldsbyrde når et katastrofalt omfang, som igjen bakbinder landenes muligheter til en fremtidsrettet utvikling, og i en internasjonal handel som kan stimulere verdensøkonomien. Dette er mål som Norge aktivt vil følge opp.

Kontrastene mellom de store oppgavene som springer så klart i øynene - og de begrensede mulighetene for virkelige løsninger på kort sikt, har lett for å slå ut i passivitet.

Men selv om problemene i det internasjonale samfunn kan virke overveldende må de ikke lamme oss.

At problemene er store, mangfoldige og krevende, må aldri bli et argument for å unnlate å gå til angrep på dem og sikte etter nye åpninger og grunnlag for fremgang.

Heller ikke kan et lite land dekke seg bak en slik holdning.

Vi vet at Norges muligheter for å påvirke er begrensede. Men vår oppgave må være å søke å utnytte de mulighetene så langt de når, og å søke å utvide dem.

Vi er realister. Men norsk realisme må også være idealisme. Og global idealisme er for Norge også nasjonal realisme.

Det er et håp om at erkjennelsen av felles ansvar, og behovet for felles anstrengelser for en felles fremtid etterhvert kan få en renessanse.

Farene ved en vedvarende militær konkurranse mellom nasjoner og allianser, frykten for en ukontrollert utvikling, i en fase av vår historie og teknologi som kan stille en overfor katastrofale følger, er blitt stadig mer åpenbar.

Den tragiske kjernekraftkatastrofen som rammet vårt naboland, og som fikk skadevirkninger også i et stort antall andre land, må underbygge viljen til nytenking og til nye fremstøt i det internasjonale samarbeidsmønster.

Realitetene i atomkappløpet, miljøtruslene og vår gjensidige avhengighet og sårbarhet ble her brutalt demonstrert. Det må være en sentral oppgave å bidra til at denne innsikt kan få politiske og internasjonale følger, ved at det stimulerer til gjennomslag for samarbeid og avtaler, på en rekke felter der nasjonale grenser har mistet sitt opprinnelige meningsinnhold.

Herr President, det er mange og åpenbare grunner til at Norge vil bidra aktivt til å styrke og videreutvikle FN og våre internasjonale samarbeidsorganer, som det idag og i fremtiden vil være et stadig økende behov for.

Vi har nasjonale interesser å ivareta, globalt, regionalt og lokalt.

På alle tre nivåene er vårt samarbeid med våre allierte, og vår fremste garantimakt, USA av den største betydning.

Det er viktig å ta utgangspunkt i at dette samarbeid bygger på at vi har gjensidige interesser, og at vår forsvarsallianse har som mål å bidra til forsvar og avspenning.

Det er i et slikt perspektiv, globalt, regionalt, og når det gjelder våre egne nærområder, at vi fra norsk side så sterkt har understreket, i likhet med en rekke andre europeiske land, betydningen av forhandlinger og avtaler om nedrustning, og de viktige byggestener som er lagt for å begrense rustningskappløpet mellom Øst/Vest.

I utenriksdebatten sist høst la jeg derfor avgjørende vekt på forsvaret for ABM-avtalen og SALT-avtalene og advarslene mot et nytt våpenkappløp i verdensrommet, og hva dette måtte kreve med hensyn til norske holdninger og standpunkter.

Det er en slik linje i tråd med flertallets holdninger i det norske storting, som den norske regjering har fulgt og som den vil arbeide for også i tiden som kommer.

Vi har viktige regionale interesser å ivareta i vårt forhold til Europa, både til våre allierte som er medlemmer i EF, til de øvrige vest-europeiske land, og til det store Europa, på begge sider av grensekrigen mellom de to allianser.

Jeg viser til det utenriksministeren har lagt frem om disse viktige spørsmålene for Norge, og har merket meg en rekke positive kommentarer i uken som gikk.

Jeg har med interesse registrert at utenrikskomiteens formann til avisene har understreket at Norge må bidra til å minske motsetningene mellom USA og Europa, for å styrke NATO's evne til å beskytte oss alle. I debatten i dag gav han uttrykk for at det bør legges omtanke og arbeid i å finne former og metoder som ikke utdyper motsetninger mellom allierte unødvendig.

Dette er synspunkter regjeringen fullt ut deler. Vi deler også de vurderinger som er kommet til uttrykk fra utenrikskomiteens medlem og medlem av Europarådet, Harald U. Lied, som peker på at meningsforskjellen mellom Europa og USA er urovekkende, og at det er behov for større fleksibilitet, evne og vilje til å forstå europeiske sikkerhetspolitiske synspunkter.

I dagens debatt er det påny bekreftet at det er et klart flertall her i salen som erkjenner realitetene i de norske holdningene forsvarsministeren skulle representere i Brussel, og som er klar over at det er uberettiget å hevde at det var mangel på omtanke eller ønske om "tilspisset strid" fra norsk side, som

lå bak den norske reservasjonen, snarere uttrykkes vel flertallets holdning best gjennom Kristelig Folkepartis parlamentariske leder når han sier: "Det press Norge har vært utsatt for i forbindelse med det amerikanske romvåpenforskningsprogram er krav om lojalitet som vi knapt kan underkaste oss i et sunt samarbeid".

I vårt nordområde er det behov for støtte og samarbeid for å forsvare vår sikkerhet. Men også her er det helt nødvendig at vi selv definerer våre nasjonale interesser, som et grunnlag for et slikt konstruktivt samarbeid.

Vi må holde klart for oss hva som er våre interesser og hvordan de best skal kunne ivaretas. Fra norsk side vil vi fortsatt arbeide for en lavest mulig spenning i våre nordområder.

Utenriksministeren la samtidig vekt på at allierte marinestyrker gjennom regelmessige øvelser markerer vestlige interesser i norskehavsområdet, men at disse nødvendige øvelser ikke får en form eller et omfang som vil føre til ytterligere sovjetisk opprustning i området. Også dette har i debatten fått bred oppslutning. Heller ikke på dette området har vi opplevet noen oppfølging av de advarsler som fremkom ved innledningen av denne utenriksdebatten.

Norsk politikk må også her bygge på en gjennomtenkt vurdering og avveining med de sikkerhetspolitiske retningslinjer, som er lagt opp i Innst. S.nr. 225.

Jeg har med glede merket meg at de parlamentariske ledere for begge de to mellompartiene, også i dagens debatt, har gjentatt og lagt stor vekt på de prinsipper og den enighet som er forankret i den felles innstillingen om sikkerhet og nedrustning selvom det ikke er blitt nevnt av utenrikskomitéens formann i dagens debatt, og selv om det ikke virker slik når man hørte hans innlegg, går jeg ut fra at også Høyre fortsatt bygger på den innstilling partiets Stortingsgruppe stilte seg bak for tre år siden.

Når det gjelder utviklingen i debatten om den akutte og farlige situasjon i Sør-Afrika, og norske holdninger og tiltak,

vil jeg bare få uttrykke regjeringens tilfredshet med at vi nå kan regne med å ha et bredt flertall i ryggen også i vårt fortsatte arbeid med en uhyre viktig og brennbar sak.